

avaluació educació secundària obligatòria 4t d'ESO

ENGANXEU
L'ETIQUETA IDENTIFICATIVA
EN AQUEST ESPAI

CURS 2016-2017

competència

lingüística:

aranès

INSTRUCCIONS

- Entà hèr era pròva escriu damb bolígraf.
- Lieg damb atencion es qüestions e respon-les mercant damb ua X era caseta corresponenta ena huelha de responses. Sonque i a ua resposta corrècta entà cada qüestion. Se t'enganhes, as de raiar tot eth carrat e tornar a mercar damb ua X era resposta corrècta. Entà tornar a mercar coma corrècta ua resposta que ja auies raiat, l'as d'encerclar. Non hèsques a servir cap de corrector (liquid, cinta...).
- Quan acabes, non te descuedes de respòner ara qüestion que trobaràs ena huelha de responses.

TÈXTE 1

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta a cada qüestion. Mèrca-la ena huelha de responses.

REBREMBE DE MAMA

Des de que mama moric, era mia tieta poderiem dider que se desviu entà qu'a papa non li manque arren, com se siguesse un mainatge, com s'era vida li aguesse dat era ocasion de poder passar per hemna sacrificada sense auer de cauishigar er autar.

Rebrembi a mama coma ua hemna delicada, que quan ère malauta, s'estaue en lhet, causa impensabla tà tieta o mairia, que tostemp tiegen eth còp. Ua auta diferència damb es sues parentes ei que mama, tot soent, liegie. Es dimenges, en auer lauat era vaishèra, endreçat, escampat e heregat era codina, metie un programa long ena lauadora e daurie ua novèlla, cochada en sofà com es hemnes des pellicules, e liegie enquia que calie estèner. D'aqueri libres non n'auem cap, perque les demanaue as mèstres. Tè, torna-l'ac a Maria Teresa, li didie a Joana, era mia germana, e non te descuedes de dider-li que gràcies.

Tanben formaue part d'un grop de teatre mixte, e hègen ua foncion unica entara hèsta major. Ère baraira, e papa, ath sòn costat, auie eth ritme d'un tròç de husta seca. En casa, metie un disc de valeses e prenne a Joana en braça: un, dus-tres, un, dus-tres. Ara jo, ara jo!, cridaua jo nautant es bracets. Pes sers, dempús deth trabalh enes tèrres, anaue tàs classes de catalan entà adults que hège era mèstra, vocacionaument e desinteressada, en madeish estudi que nosati. Mama auie, com ne dideriem ara, inquietuds culturaus, encara qu'alavetz, en un pòble com eth mèn, e en ua hemna pagesa damb dues mainades entà pujar, aguesta mena de passatemps non auien cap guaire popularitat. Ath contrari, jo me'n daua vergonha perque ena escòla mès d'un còp me l'auien hèt a veir un shinhau com ua cap de craba. Que non a pro tracàs en casa, ta mair?, m'auien demanat un dia ues merdoses dera classa des grani. Aquerò non ges cap d'eres, rabiaue papa. Açò, ac entenen a dider en casa!

Mès s'un rebrembe sauvi ben viu d'era ei deth dia que mos diguec, en tot dinar, que volie aprèner a amiar eth coche, qu'era decision ère presa. Era decision ei presa, ac diguec damb aguestes paraules, ues paraules que sonque auie podut lièger enes sòns libres. Qu'ac ac anarie hènt pòc a pòc, quan non i aguesse trabalh enes tèrres, e que se papa non la volie acompanyar, baisharie tara autoescòla en coche de linha e pujarie damb eth cartèr. E papa, non sabi perquè, non la i volguec acompanyar. Tieta se li n'arrie:

—Tà quines edats vas a cercar çò que non as, tu tanben!

Ja ac ves, trenta dus ans que deuie auer. Mès Joana me diguec que mama serie ua eroïna. Dotada d'autonomia pròpria, mama mos poderie portar en Lhèida tà crompar ròba e, sense papa rebotegant ena pòrta des botigues, poderiem entretier-mos tant de temps com volguéssem enes provadors. Mama siguec era prumèra mair deth pòble que se treiguie eth carnet de conduir, mès d'aguesta darrèra grana rebellion sua non ne podèrem presumir guaire temps.

Me'n brembi dera cara de papa, ua cara que non li auia vist jamès, com d'òme vielh, quan venguec a cercar-mos en estudi a Joana e a jo, tara ora deth pati.

TÈXTE 1

—Que *raro*, papa mos ven a cercar.

Aqueth dia, eth recorrut enquia casa se hec tan long que, quan arribèrem en casa, Joana e jo mos auïem hèt granes de patac.

Er enterrament de mama siguec des granes ocasions, perque auie eth valor hijut que, en pòble, es hemnes non morissen d'aquera manèra. En pòble, a desora, sonque morissen es òmes. S'espantlen pes barrancs, chafen eth coche, tamponen damb era mòto, se les vire eth tractor. Mès es nòstes hemnes non. Es leis naturaus deth pòble ja s'encueden d'aguestes causes, mès sa mair nòsta, guarda tu, ath volant d'un Seat Ritmo, per aquera carretèra plea de marrècs, se les ne passèc toti ath dret.

Marta Rojals, *Primavera, estiu, etcètera* (tèxte adaptat e tradusit)

1 Quina des següentes activitats ère era que mès li agradaue ara mair?

- a. Liéger.
- b. Endreçar era casa.
- c. Trabalhar enes tèrres.
- d. Esténer era ròba lauada.

2 A on liegie era mair?

- a. En lhet.
- b. Ena codina.
- c. Cochada en sofà.
- d. Jaçada en fautulh.

3 Qué signifie era expression èster ua 'cap de craba' (soslinhada en tèxte)?

- a. Pensar sonque ena natura.
- b. Èster ua persona inquieta.
- c. Auer eth peu esperluat.
- d. Auer idees atrevides.

4 En pòble parlauen mau de mama perque...

- a. formaue part coma actora d'un grop de teatre afeccionat.
- b. non volie estar embarrada encuedant-se dera familha.
- c. tostemp se vestie de forma extravaganta.
- d. sonque li agradaue barar.

TÈXTE 1

5 Marca damb ua X, ena huelha de responses, s'es proposicions següentes son vertadères (caseta a) o fausses (caseta b).

5.1 Quan sa mama moric, sa papa se maridèc damb tieta.

5.2 Sa mair jamès se crompaue un libre.

5.3 Era protagonista ère orgulhosa de sa mair deuant des companhes dera escòla.

5.4 Sa pair acompanhaue cada tarde a sa mair tara autoescòla.

6 Era narradora e era sua germana pensen que sa mair serà ua “eroïna” porque...

a. s'atrevirà a portar era contrària a sa pair.

b. les deisharà hèr tot aquerò que volguen.

c. les portarà d'excursion aguest estiu.

d. non auràn de depéner deth pair.

7 Qué vò díder ‘rebotegant’ (soslinhat en tèxte)?

a. Protestant.

b. Demorant.

c. Parlant.

d. Pagant.

8 Per quin connector se pòt remplaçar ‘mès’ (soslinhat en tèxte)?

a. Maugrat.

b. Tanben.

c. Totun.

d. Atau.

9 Guaire ans auie era mair quan moric?

a. 30.

b. 32.

c. 34.

d. 36.

TÈXTE 1

10 En quin orde se produsissen es hèts en tèxte?

A.
Joana cre que poderàn
anar tà Lhèida. | B.
Era mair se trè eth
carnet de conduir. | C.
Era mair estúdie
pes tardes. | D.
Ensagen valeses. |
|---|--|--|-------------------------------|

- a. $C \rightarrow D \rightarrow B \rightarrow A$
- b. $D \rightarrow C \rightarrow A \rightarrow B$
- c. $D \rightarrow A \rightarrow C \rightarrow B$
- d. $A \rightarrow D \rightarrow B \rightarrow C$

11 Quina diferéncia i auie entre es hemnes e es òmes deth pòble?

- a. Normaument, es òmes morien quan les tocaue.
- b. Es hemnes non trabalhauen jamès enes tèrres.
- c. Ère abituau qu'es hemnes morissen en lhet.
- d. Es òmes morien tostemp en lhet.

12 Indica quina d'aguestes proposicions a es virgules (,) plaçades corrèctament.

- a. Era mair, quan tornaue des tèrres, anaue a estudiar ena autoescòla.
- b. Era mair quan tornaue des tèrres, anaue a estudiar ena autoescòla.
- c. Era mair, quan tornaue des tèrres anaue a estudiar ena autoescòla.
- d. Era mair, quan tornaue des tèrres anaue, a estudiar ena autoescòla.

13 Com definirie ara mair?

- a. Ua auançada entad aqueth temps.
- b. Ua hemna que malautejaue.
- c. Sosmesa ath sòn òme.
- d. Ua persona guita.

14 Quin tipe de tèxte as liejut?

- a. Narratiu, descriptiu, argumentatiu.
- b. Narratiu, descriptiu, expositiu.
- c. Expositiu, descriptiu, dialogat.
- d. Narratiu, descriptiu, dialogat.

TÈXTE 2

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta a cada qüestion.
Mèrca-la ena huelha de responses.

RAQUETES DE NHÈU ENA VAL D'ARAN, UA NAUA FORMA DE HÈR PASSEJADES EN IUÈRN

Hicar-se ena màgia dera montanha en iuèrn va mès enlà dera aventura. Damb ues bones raquetes enes pès e un morralet ena esquia, arren se pòt interposar en camin. Es itineraris trauèssen sendèrs de nhèu e lacs geladi. Ei alavetz quan era excursion se transforme en ua experiéncia fantastica.

Er avantatge mès gran, era simplicitat: quinsevolh persona capabla de caminar se pòt mèter ues raquetes e hèr excursions damb eres.

Es afeccionadi asseguren que, dempús des quate prumèrs passi, tot novici se torne un bon coneishedor d'aquest instrument. Pòc impòrten era edat e era tecnica, ja qu'existissen modèls adaptadi entàs mainatges de tres ans, e se pòt considerar ua activitat entà tota era familha.

Es raquetes son ues plataformes damb un entramat centrau a on s'empare eth pè en caminar. Coma era superfícia que corbís cada pas ei ben grana, eth còs non s'enfonse ena nhèu.

Enes pujades, non cau auer pòur d'esguitlar-se, perque es raquetes proporcionen era estabilitat sufisenta coma entà atacar dirèctament era còsta, sigue ath dret o en *zigzag*. S'era nhèu ei fòrça gelada, cau sajar que tota era sòla dera raqueta tòque era superfícia entà adaptar-se ben ara còsta. Tanben pressionar damb eth pè enquia crear un punt d'emparament sufisent entà tier eth pes d'ua persona. Alavetz, se hè un pas e se repetís eth procediment. En cas de pujades fòrça arribentes, cau recórrer ath piolet e es crampons.

CINC CONSELHS BASICS ENTÀ INICIAR-SE ENES RAQUETES DE NHÈU

1èr – Cau auer en compde qu'en iuèrn i a un risc de lauegi en determinadi lòcs e ei important informar-se adequadament (a trauès deth Centre de prediccion de lauegi en Aran) sus era prevision meteorologica e es caracteristiques der itinerari. Tanben ei aconselhable contractar un guida de montanha entà gaudir dera activitat damb pro seguretat.

2au – Es principiants an d'auer en compde qu'eth pè ei estacat ara fixacion e non ara raqueta, per aquerò un mau pas pòt hèr qu'era raqueta se vire. Quauqui principiants estaquen un cordon long d'aprop 30 centimètres, entre eth talon dera fixacion e era sòla, entà evitar qu'era raqueta hèsque eth torn.

3au – Eth caucèr a d'èster comòde e s'a d'adaptar perfèctament ath pè. Entàs passejades o es excursions cuertes, pòden servir ues bones bòtes de senderisme adaptades as condicions d'iuèrn damb forradures entà conservar era calor. En tot cas, non son bric recomanables es bòtes d'esquí de montanha, massa nautes entàs raquetes.

TÈXTE 2

4au – Un accessòri ben util son es bastons d'esquí, que permeten equilibrar eth pas enes pujades e baishades e auferissen un bon punt tà apuar-se. Es experts aconselhen bastons cuerti, qu'arriben entre eth code e eth muscle, perque es longui pòden embarassar enes trams senzilh. Se recomane utilizar bastons telescòpics, que se regulen a diuèrses nautades segontes eth terren.

5au – En premanir eth morralet entà ua excursion, non se pòt desbrembar eth materiau basic entàs montanhòus e es instruments d'orientacion ena nhèu.

<http://blog.aranexperience.es> (tèxte adaptat e tradusit)

Ua rota damb raquetes tàs Banhs de Tredòs

Se ges de Salardú en direccion sud, per ua carretèra amagada ath pè dera montanha per arriu Aiguamòg, en direccion ath Parc Nacionau d'Aigües Tòrtas. Era rota comence en parcatge des d'a on gessen es mòtos de nhèu tar otèl des Banhs de Tredòs.

Des deth parcatge cau préner un camin mercat entàs mòtos de nhèu, encara que recomanam contornar era traça e caminar pera nhèu vèrge, ja que se gaudís mès damb es raquetes de nhèu sus aquera superfícia.

Eth camin non a guaire desnivèu e ei polit contemplar com se dèishe era Val d'Aran ath darrèr entà dar entrada a ua petita val qu'amasse eth refugi, er otèl e nombroses gessudes entà practicar senderisme.

Ja en madeish otèl se pòt reposar e béuer un bon bolhon o un cafè, e tanben dinar-i, un moment ideau entà cauhar-se e repréner fòrces entara tornada. Era melhor des causes ei que des d'aguest punt enquiath parcatge ei tot baishada, e non cau guaire estona entà tornar tath coche e tara Val d'Aran.

<http://www.viajaporlibre.com> (tèxte adaptat e tradusit)

15 Ei facil utilizar ues raquetes de nhèu?

- a. Non, perque cau tier compde qu'eth còs non s'enfonse ena nhèu.
- b. Òc, mès normaument cau hèr un corset per auança.
- c. Non, perque ei complicat sustot enes pujades.
- d. Òc, perque s'adaptan a tot tipe de persones.

16 Eth solet problèma que pòden presentar es raquetes quan caminam ena nhèu ei que...

- a. er excursionista pèrde er equilibri.
- b. se viren e quèigue er excursionista.
- c. er excursionista s'esguitle per manca de practica.
- d. non s'agarren ena nhèu enes baishades e er excursionista s'esguitle sense contròl.

TÈXTE 2

17 Quin material NON és adequat entà hèr era excursion damb raquetes?

- a. Piolet.
- b. Bossòla.
- c. Bòtes de montanha.
- d. Bòtes d'esquí de montanha.

18 Es 'bastons telescòpics' (soslinhat en tèxte) se caracterizen perque...

- a. son cuerti.
- b. son longui.
- c. an ua mesura regulabla.
- d. s'ajusten entre eth code e eth muscle.

19 Ena proposicion "Quan premanísquem un morralet, non _____ desbrembar es instruments d'orientacion", quina ei era opcion corrècta entà completar-la?

- a. podérem
- b. poderam
- c. poderíem
- d. auríem podut

20 Indica quin ei er orde der itinerari explicat en tèxte.

A. Arriu Aiguamòg.	B. Salardú.	C. Banhs de Tredòs.	D. Refugi.
------------------------------	-----------------------	-------------------------------	----------------------

- a. $B \rightarrow A \rightarrow D \rightarrow C$
- b. $B \rightarrow D \rightarrow A \rightarrow C$
- c. $A \rightarrow D \rightarrow C \rightarrow B$
- d. $C \rightarrow D \rightarrow B \rightarrow A$

21 Qué signifie 'contornar' (soslinhat en tèxte)?

- a. Cauishigar.
- b. Sautar.
- c. Seguir.
- d. Evitar.

TÈXTE 2

22 Marca damb ua X, ena huela de responses, s'es proposicions següentes son vertaderes (caseta a) o fausses (caseta b).

22.1 S'era nhèu ei gelada, vau mès passar de puntetes peth dessús.

22.2 Ei fòrça important saber quin temps harà.

22.3 Vau mès improvisar er itinerari.

22.4 Ena rota des Banhs de Tredòs, ei mès facilera anada qu'era tornada.

23 Indica quina des següentes proposicions an es signes de puntuacion corrèctes.

a. Enes pujades, non cau auer pòur d'esguitlar-se; enes baishades, non s'a de pèrder er equilibri.

b. Enes pujades non cau auer pòur d'esguitlar-se; enes baishades, non s'a de pèrder er equilibri.

c. Enes pujades, non cau auer pòur d'esguitlar-se; enes baishades non s'a de pèrder er equilibri.

d. Enes pujades, non cau auer pòur d'esguitlar-se, enes baishades, non s'a de pèrder er equilibri.

24 Quina utilitat practica a aquest tèxte?

a. Indique com e a on logar raquetes de nhèu.

b. Informe sus es raquetes de nhèu e d'ua excursion.

c. Da informacion entà contractar un guida de montanha professionau.

d. Explique com adreçar-se ath Centre de prediccion de lauegi en Aran.

25 Eth tèxte NON conten cap d'element...

a. descriptiu.

b. instructiu.

c. expositiu.

d. narratiu.

26 Aquest tèxte va adreçat a...

a. excursionistes experimentadi.

b. afeccionadi as raquetes de nhèu.

c. es que volguen sajar es raquetes de nhèu.

d. esquiadors que non coneishen era Val d'Aran.

REDACCION

Partint deth tèxte 1, desvolopa eth tèma següent: **Quin cres qu'a d'èster eth papèr dera hemna ena família?** Defensa es tues idees damb arguments convincents.

Escriu ua redaccion de 125 paraules coma minimom. Se n'escriues mens, se veirà afectada era tua puntuacion.

Te recomanam que seguisques aquest procès:

1. planificacion, esquèma des idees que desvoloparàs;
2. prumèra version dera redaccion;
3. revision, correccion e version definitiva.

Anòta ara fin eth nombre de paraules escrites.

Pòs servir-te d'aquesta madeisha huelha coma brolhon.

BROLHON

REDACCION

Utiliza aquesta huelha entara redaccion definitiva.

QUIN CRES QU'A D'ÈSTER ETH PAPÈR DERA HEMNA ENA FAMÍLHA?

0-1-2

-3-4

A

0-1-2

-3-4

R

0-1-2

-3-4

S

0-1-2

-3-4

L

0-1-2

-3-4

FO

O

0-1-2

-3-4

M

0-1

P

Nombre de paraules escrites

As de comptar tanben es paraules apostrofades e es separades per junhent.

Gràcies pera tua collaboracion.

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu